

Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden 2014-2020 i Stockholm

- Inriktning för 2017

Reviderat avsnitt i kapitel 3

BESLUTAD AV
STRUKTURFONDSPARTNERSKAPET I STOCKHOLMS LÄN
17 JUNI 2016

Stockholmsregionens prioriteringar inom Programområde 1 år 2017

- Tema: Etablering och inkludering

Sverige tog under 2015 emot knappt 163 000 asylsökande, varav drygt 35 000 var ensamkommande barn. Det var ett historiskt högt mottagande och aldrig har så många människor sökt skydd i Sverige.¹ Vid årsskiftet 2015/2016 uppgick antalet asylsökande i Migrationsverkets mottagningssystem i Stockholms län till nära 22 00 personer.² Under 2016 och kommande år förväntas mottagandet av nyanlända med uppehållstillstånd öka kraftigt i Stockholmsregionen. Enligt prognoser kommer drygt 5 500 nyanlända att bosätta sig på egen hand i länet under 2016. Därutöver väntas nästan 6 700 personer anvisas till länets kommuner under året.³

Samtidigt som detta innebär en utmaning för Stockholmsregionen öppnar sig en möjlighet att möta exempelvis demografiska förändringar på arbetsmarknaden. De kommande åren väntas stora pensionsavgångar inom en rad yrken varav många inom offentlig sektor och kompetensbristen tilltar inom flera branscher. Sveriges kommuner och landsting har uppskattat rekryteringsbehovet bara inom välfärdssektorn till 500 000 personer fram till 2025. Länsstyrelsen visar i utbildnings- och arbetsmarknadsprognosen *Stockholm 2025*⁴ att den samlade efterfrågan på arbetskraft (16-74 år) i Stockholmsregionen förväntas öka med 225 000 personer fram till år 2025.

En viktig förutsättning för Stockholmsregionens kompetensförsörjning är att regionen förmår att tillvarata drivkraften och kompetensen bland nyanlända. Även om sysselsättnings- och arbetslöshetstalen bland utrikes födda i länet generellt är goda vid en nationell jämförelse tar det alltför lång tid för nyanlända och utrikes födda att etablera sig på arbetsmarknaden. Systemen för inventering och kartläggning av kompetens, validering, vägledning och olika utbildningsformer såsom yrkesutbildning, vuxenutbildning, Sfi (inkl. BAS) och folkbildning behöver på olika vis stärkas och samordnas. Dels för att på ett tidigt stadium möta nyanländas varierande individuella behov på olika nivåer genom ett brett men väldimensionerat utbud. Dels för att utveckla utbildningar med hög kvalitet och arbetsmarknadsanknytning som möter förändrade kompetenskrav på arbetsmarknaden. Exempelvis är svenska för yrkesutbildade väl utbyggd i länet genom regional samverkan mellan länets 26 kommuner. I dagsläget finns ett utbud av olika inriktningar för nyanlända med yrkeskompetens, däribland medicinsk personal, ingenjör, lärare, jurist (och ekonom/samhällsvetare), webbutvecklare, hantverkare, lastbilsförare, bussförare samt inte minst företagare.

Arbetsgivares förmåga att tillvarata nyanländas kompetens påverkar Stockholmsregionens långsiktiga konkurrenskraft. Öppenhet, tolerans och förmågan att se mångfalden som drivkraft för förnyelse och utveckling är här en viktig del. Arbetet för ökad mångfald i arbetslivet och breddad rekrytering går emellertid långsamt framåt och fortfarande är andelen anställda med utländsk bakgrund lägre (än gruppens andel av befolkningen 20-64

---

¹ Regeringens proposition 2015/16:100. 2016 års ekonomiska vårproposition.

² Källa: www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik

³ *Bosättning av nyanlända*, Länsstyrelsen Stockholm, rapport 2016:12

⁴ *Stockholm 2025 – en utbildnings- och arbetsmarknadsprognos*, Länsstyrelsen Stockholm, rapport 2016:16

år) inom samtliga sektorer på arbetsmarknaden⁵. För den offentliga sektorn kan en ökad mångfald leda till verksamhetsutveckling och förbättrade välfärdstjänster som på ett effektivare vis möter alla invånare. För näringslivet kan en ökad mångfald exempelvis innebära möjligheter för internationalisering och export genom att utrikes föddas kunskaper om andra marknader och språkkunskaper tillvaratas. Även generationsväxlingen bland företagare skapar möjligheter för nya företagare med annan bakgrund, erfarenhet och idéer som kan utveckla näringslivet.⁶ Enligt Företagarna står mer än var femte småföretagare (< 49 anställda) inför ett ägar- och generationsskifte de kommande fem åren. Det innebär att drygt 60 000 småföretag inom olika branscher (200 000 om soloföretagarna räknas in) kommer att byta ägare.⁷ Många nyanlända har erfarenhet av företagande från hemlandet – ett faktum som bör ses som en möjlighet för kommande ägar- och generationsskiften bland företag i Stockholmsregionen.

Mot denna bakgrund är 2017 års huvudsakliga inriktning för Europeiska socialfondens programområde 1 i Stockholm inriktad mot:

”Kompetensutveckling av anställda inom samtliga sektorer på arbetsmarknaden för att stärka mottagarkapacitet och långsiktig kompetensförsörjning i Stockholmsregionen”

Det kan handla om att stärka arbetsgivares mottagarkapacitet genom exempelvis insatser för handledare, mentorer, validering, supported employment (arbete med stöd), normer, värderingar, upphandling med sociala krav samt digital kompetensutveckling.

En delinriktning för programområde 1 i Stockholm är:

”Förstärkt koppling mellan utbildning, arbetsliv och arbetsplatsförlagt lärande inom yrkesutbildning, yrkesvux, folkbildning och sfi”

Det handlar om att stärka strukturer, kunskap, samverkan, matchning, kvalitet och arbetsmarknadsanknytning inom dessa utbildningsformer för att långsiktigt förbättra kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden i Stockholmsregionen.

En ytterligare delinriktning för programområde 1 i Stockholm är:

”Kompetensutveckling för ägare och anställda i små och medelstora företag för att främja ägar- och generationsskiften i Stockholmsregionen”

Det kan handla om att stärka mottagarkapaciteten bland företagare för att underlätta ägarskiften och rekrytering av nyanlända och andra utrikes födda.

En ambition är vidare att samordna insatser mellan programområde 1 och programområde 2 där nyanlända är prioriterad målgrupp.

---

⁵ Stockholms läns landsting, *Hur ser det ut? Stockholms organisationers mångfaldsorientering* (2011) samt Arbetsgivarverket, *Utländsk bakgrund i staten* (2014)

⁶ *Hur klarar företagen generationsväxlingen?* Företagarna, rapport mars 2011

⁷ *Företagarnas undersökning om ägar- och generationsskiften 2015*, Företagarna, rapport januari 2016

Stockholmsregionens prioriteringar inom Programområde 2 år 2017

- Tema: *Etablering och inkludering*

Arbetsförmedlingens rapporter visar att grupper med utsatt ställning⁸ på arbetsmarknaden riskerar att hamna i längre tider av arbetslöshet. I Stockholmsregionen är dessa grupper överrepresenterade bland de arbetslösa som är inskrivna vid arbetsförmedlingarna i länet. Sammantaget uppgår de arbetslösa med utsatt ställning till drygt 50 000 personer och utgör mer än 70 % av alla arbetslösa i länet⁹. Sysselsättningsgraden bland utrikes födda personer ökar emellertid generellt i Sverige och sedan 2005 har tre av fyra nya jobb tillsatts med en utrikes född person.¹⁰ Mellan 2005 och 2014 ökade antalet sysselsatta utrikes födda personer i Stockholms län från 185 000 till 273 500¹¹. Utrikes födda män i Stockholms län har också en högre sysselsättningsgrad än inrikes födda män i övriga landet, vilket delvis är ett resultat av en dynamisk arbetsmarknad¹². Däremot är arbetslösheten i länet betydligt högre bland utrikes födda (i synnerhet kvinnor) än inrikes födda. Första kvartalet 2016 uppgick arbetslösheten bland utrikes födda till 13,3 procent medan motsvarande arbetslöshet bland inrikes födda uppgick till 4,8 procent¹³. Antalet utrikes födda som var öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd uppgick till knappt 42 200 i april 2016. Bland dessa var 21 600 män och 20 600 kvinnor. Vidare uppgick vid motsvarande tidpunkt det totala antalet nyanlända, inskrivna som öppet arbetslösa eller i program i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag, till 4 655 personer, varav 2 149 kvinnor och 2 506 män¹⁴.

Både Arbetsförmedlingens kortsiktiga prognoser och Länsstyrelsens långsiktiga regionala prognoser visar att rekryteringsbehovet på Stockholmsregionens arbetsmarknad accentuerar de kommande åren. Den offentliga sektorns brist på personal inom skolan, inom hälso- och sjukvården samt inom vård- och omsorgsområdet är driven av demografiska förändringar men även andra faktorer såsom ökade legitimationskrav, kompetensförskjutningar inom yrken samt ungas utbildningsval påverkar förutsättningarna för kompetensförsörjning. Rapporten *Stockholm 2025*¹⁵ visar bl.a. att antalet barn i förskoleåldern beräknas öka med cirka 25 procent i Stockholms län från år 2013 fram till 2025 och antalet elever i grundskoleåldrarna med cirka 30 procent och därmed leda till stor brist på kompetens inom skolan. Ett ökat antal äldre i befolkningen i länet väntas på motsvarande vis leda till brist på personal inom äldreomsorgen samt inom hälso- och sjukvården. Exempelvis beräknas efterfrågan på gymnasialt utbildade inom vård- och omsorg öka med drygt 30 procent till år 2025 och antalet sysselsatta undersköterskor beräknas öka från 21 000 år 2013 till 30 000 år 2025. Inom näringslivet förväntas efterfrågan på exempelvis eftergymnasialt datautbildade, gymnasialt utbildade inom teknik, industri och bygg samt restaurang- och livsmedel tillta fram till 2025.

Etableringstiden för nyanlända är alltför lång och många har arbete under sin kompetensnivå. Sannolikheten för att få ett jobb ökar med vistelsetiden i landet, men det tar

---

⁸ Med utsatt ställning avses arbetslösa med högst förgymnasial utbildning, arbetslösa födda utanför Europa, arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och arbetslösa äldre, 55-64 år

⁹ *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2015 Stockholms län – prognos för arbetsmarknaden 2016*, Arbetsförmedlingen (2015)

¹⁰ SCB 2016

¹¹ *Integrationsmotorn Stockholm*, Stockholms Handelskammare, rapport 2015:4

¹² *Läget i länet – Arbetsmarknad och ekonomi*, Länsstyrelsen Stockholm (februari 2016)

¹³ SCB/AKU 1a kvartalet 2016

¹⁴ Arbetsförmedlingen, månadsstatistik 2016

¹⁵ *Stockholm 2025 – en utbildnings- och arbetsmarknadsprognos*, Länsstyrelsen Stockholm, rapport 2016: 16

lång tid för många, framför allt utomeuropeiskt födda, att etablera sig på arbetsmarknaden. Etableringen av nyanlända försvåras av att många ofta saknar jobbrelaterade nätverk. Det kan även vara svårt för arbetsgivare att värdera utbildningar och yrkeskompetens som förvärvats utomlands. Förekomsten av diskriminering försvårar dessutom etableringen på arbetsmarknaden.¹⁶ Forskning visar emellertid att en yrkesutbildning dels ökar utrikes föddas jobbchanser mer än en teoretisk utbildning och dels ökar sannolikheten att kompetensen motsvarar arbetsuppgifterna.¹⁷ En stor del av kompetensbristen i Stockholmsregionen förväntas uppstå i branscher som kräver yrkesinriktad utbildning. De senaste åren, sedan nya gymnasieskolan infördes 2011, har ungefär 2/3-delar av eleverna valt en högskoleförberedande gymnasieutbildning i länet. Enligt prognosen *Stockholm 2025* beräknas 78 procent av de som får gymnasial kompetens i Stockholms län 2025 komma från högskoleförberedande program och endast 22 procent från yrkesprogram. Det finns därför anledning att se hur matchningen på arbetsmarknaden kan stärkas genom insatser som både tillvaratar nyanländas kompetens och stärker exempelvis yrkesutbildning, regional yrkesvux, folkbildning och Sfi i Stockholmsregionen.

Även om många nyanlända har både gymnasial och eftergymnasial utbildning är en stor andel korttidsutbildade eller analfabeter. Riksrevisionen konstaterar i sin granskning av nyanländas etablering att det idag saknas effektiva verktyg som möter korttidsutbildades behov inom ramen för den ordinarie arbetsmarknadspolitiken¹⁸. Här fordras andra individuellt utformade insatser från utbildningssystemet, såsom särskild svenskundervisning för korttidsutbildade som kombinerar t ex språkträning och praktik och där förstärkt samverkan mellan berörda aktörer är viktig.

Mot denna bakgrund är 2017 års huvudsakliga inriktning för Europeiska socialfondens programområde 2 i Stockholm inriktad mot att:

”Påskynda nyanländas etablering på arbetsmarknaden med fokus på tidiga arbetsmarknads- och utbildningsinsatser”

Målgruppen avser främst nyanlända men kan även gälla andra utrikes födda aktuella för matchning mot arbete eller utbildning. Insatser ska syfta till att främja samverkan mellan aktörer för att utveckla effektiva strukturer för att matcha befintlig kompetens mot kompetensbehoven på regionens arbetsmarknad. Det civila samhällets organisationer – inklusive folkbildningen – utgör en bas för befolkningens samhällsengagemang och exempelvis folkhögskolor och studieförbund utgör en viktig del av regeringens politik för etableringen av nyanlända. Enligt Folkbildningsrådet¹⁹ samlar och engagerar folkbildningen mer än 1 miljon människor varje år och stärker genom okonventionella metoder, utbildning och samhällsrelevant kunskap människor med olika socioekonomisk bakgrund. Därutöver bidrar folkbildningen till demokrati, mötesplatser, sociala kontaktytor och brobyggande som stärker individen och ger människor möjlighet att påverka sina liv. Samverkan med folkhögskolor, studieförbund och idéburna organisationer och deras roll inom etableringen

---

¹⁶ *Utrikes födda på arbetsmarknaden – en forskningsöversikt*, Stina Pettersson (2014)

¹⁷ *General versus Vocational Education and Employment Integration of Immigrants in Sweden*, *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, Inge Dahlstedt, Pieter Bevelander (2010)

¹⁸ *Nyanländas etablering – Är statens insatser effektiva?* Riksrevisionen, rapport 2015:17

¹⁹ *Folkbildningens betydelse för samhället 2015*, Folkbildningsrådet 2016

bör därför stärkas. Ambitionen är att vidareutveckla sektorsövergripande samverkan mellan regionens aktörer, bland annat inom ramen för etableringsuppdraget för nyanlända. Det handlar om att utveckla regional samverkan i arbetet med nyanländas och ungas etablering såsom validering, yrkesutbildning, vuxenutbildning, Sfi (inkl. BAS), matchning mot bristyrken, korta vägar till jobb, kortutbildningar och praktikplatser. Insatser ska komplettera, förstärka och vidareutveckla arbetsmarknadspolitiken.

En delinriktning för programområde 2 i Stockholm är att:

”Påskynda unga nyanländas etablering på arbetsmarknaden med fokus på tidiga utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser”

Inom denna del är ensamkommande barn (≥ 15 år) en särskilt viktig målgrupp. Det kan handla om att stärka kommunernas förutsättningar att erbjuda en sammanhållen skolgång eller en skolgång som kan kombineras med egen försörjning, personlig utveckling och en god grund för aktivt deltagande i samhällslivet. Strävan är flexibla lösningar, det vill säga insatser som bör vara individuellt utformade och främjar en sammanhållen (asyl- och) etableringskedja.

En ytterligare delinriktning för programområde 2 i Stockholm är att:

”Stärka och utveckla insatser för nyanlända och utrikes födda med svag utbildningsbakgrund eller sammansatt problematik”

Det kan handla om att utveckla regional samverkan mellan aktörer inom ramen för Sfi BAS eller andra utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser som möter behoven hos korttidsutbildade.

En ambition är att insatser inom detta programområde kan mötas av kompetensutvecklingsinsatser för en ökad mottagarkapacitet hos arbetsgivare/företagare eller strukturella insatser som stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsliv inom programområde 1.